

Energieke **gesprekspartners!**

4 Alphenese interviews gebundeld

wonenCentraal

HaBeKowonen
WE KENNEN ELKAAR

GroenLinks **januari 2017**

Waarover gaan de 4 Alphense interviews en wie hebben dat uitgevoerd?

Wij (Kees van den Bos en Bart Dekkers) zijn inwoners van de gemeente Alphen aan den Rijn en lid van de politieke partij GroenLinks. Wij zijn bezorgd over het tempo van de verduurzaming van wonen en werken in onze regio. Wij willen in dit verband graag een bijdrage leveren aan het zichtbaar maken van voortgang en ook knelpunten en mogelijkheden tot het oplossen daarvan.

Wij willen daartoe informatie verzamelen via interviews met belangrijke actoren in onze gemeente op het vlak van wonen, werken en verduurzaming daarvan zoals spraakmakende bedrijven, woningbouwcorporaties, de lokale en regionale overheid waaronder Omgevings- Dienst Midden Holland, de VOA e.a.. Wij willen die interviews samenvatten en presenteren via digitale media en de lokale kranten. We hopen dat deze informatie stimulerend werkt en aanknopingspunten biedt om door te gaan en te versnellen.

In deze eerste serie staan de woningcorporaties en energie coöperaties centraal. Daarmee wordt vooral gefocusseerd op wonen en initiatieven m.b.t. opwekken en gebruiken van duurzame energie door particulieren. De volgende organisaties zijn geïnterviewd: de woningcorporaties HaBeKo en wonenCentraal en de energie coöperaties Groene Hart Energie en Energiek Alphen aan den Rijn. Samenvattingen van de interviews zijn gepubliceerd in het Alphens Nieuwsblad met het laatste interview in de editie van 18 januari 2017). Daarnaast is er een bloemlezing samengesteld van interessante observaties door geïnterviewden.

Wij willen hier ook de heren Bogerd (directeur van HaBeKo), Donninger en van Nunen (resp. directeur en adviseur van wonenCentraal), Faasse (secretaris van Groene Hart Energie) en Schelleman en Hofmans (resp. voorzitter en secretaris van Energiek Alphen aan den Rijn) van harte danken voor hun gulle medewerking aan dit project.

We verwachten in de loop van 2017 een tweede serie interviews te starten gericht op verduurzaming van lokale bedrijven in Alphen aan den Rijn en de OmgevingsDienst Midden-Holland (voert in de hele regio milieutaken uit in opdracht van de aangesloten gemeenten in Zuid-Holland). Als U met ons wil communiceren over dit project en/of tips heeft over interessante bedrijven etc. dan kunt U met ons communiceren via het blog

<https://alphengroenensociaal.wordpress.com/category/duurzame-energie/> . Daar vindt U ook de digitale versies van de interviews. U kunt ook contact met ons opnemen per email:

Kees van den Bos cvandenbos@ziggo.nl

Bart Dekkers bjddat@casema.nl

Verslag van gesprek met de heer Martin Bogerd, directeur van de woningbouw corporatie HABEKO

Gespreksdatum: 1-08-2016

Plaats interview: ten kantore van HABEKO (woningbouwcorporatie actief in Hazerswoude, Benthuisen en Koudekerke aan den Rijn)

Gesprekspartners: Bart Dekkers en Kees van den Bos,

Onderwerp: de verduurzaming van het woningbestand in Alphen aan den Rijn

Nationaal energieakkoord

In 2010 is het nationaal energieakkoord afgesloten tussen het Rijk en AEDES- een samenwerkingsorgaan van de woningcorporaties. Afgesproken is dat in 2020 het energieverbruik van de woningen van de corporaties met 20% is gedaald. Dat vertaalt zich in een gemiddeld energielabel B voor de woningen in de gemeente. Dat akkoord wordt door de meeste corporaties overgenomen. 'Dat doen wij ook,' zegt Martin Bogerd, directeur van de woningbouwcorporatie HABEKO. 'Wij hebben een energieplan opgezet waarbij we in 10 jaar tijd een energiereductie realiseren van 20%. Op basis van ons aanbod gaan we dat ook realiseren. Er zijn twee kleine onzekerheden: het isoleren doen we gratis en meegerekend is ook de glasisolatie. Echter, dat laatste doen we alleen gratis als het kozijn aan vervanging toe is. Zo niet dan bevat het plan kleine bijdragen van bewoners via de huur. Dat accepteert niet elke bewoner, het blijft onzeker of je dat geld terug verdient. Een tweede onzekerheid is het energielabel. Het label B van nu is niet meer het label B van 2010. Dat leidt weer tot ingewikkelde discussies.'

De benodigde investeringen betaalt HABEKO uit eigen middelen en worden niet in de huur verwerkt. De woningcorporatie HABEKO beheert ca 1900 woningen. Voor de 1900 woningen zou dan in het jaar 2020 gemiddeld het energielabel B gerealiseerd zijn (de Energie Prestatie Coëfficiënt, is dan gemiddeld 1,25). Die Energie labels lopen van A (zuinig), B etc. tot G (oude bouw, geen isolatie). De A is later nog onderverdeeld in 4 groepen A+ tot A++++ (zuinigste). Dit laat zien dat na het ontwerpen van het labelsysteem de situatie nog niet stabiel was. De A van toen is nu niet meer zuinig genoeg, het kon nog aanzienlijk beter en de A met plussen werd geboren. De labelnormen zijn 3 jaar geldig. Nog steeds vinden op de overgangen van het ene naar het andere label wijzigingen plaats waardoor de positie van een woning in het systeem weer kan veranderen. Dat bevordert de transparantie niet, zegt Bogert. Het label B van 2010 is niet hetzelfde als het label B van nu. Deze wijzigen vertroebelen het zicht op de verbetering van het energielabel (en dus daling van het energie verbruik van de woningen) van jaar tot jaar.

Kan HABEKO meer doen?

Er is alle reden om meer te doen. Het is duidelijk dat de klimaatafspraken in november 2015 in Parijs een grotere inspanning vragen om eerder CO2 neutraal te zijn. Versnellen van de verduurzaming van het woningbestand van HABEKO kan, maar kost extra geld. De directeur vindt dat HABEKO een gezonde financiële basis heeft. 'Maar meer geld is er niet. Dat komt door de verplichte jaarlijkse financiële afdracht aan het Rijk, de verhuurdersheffing. Deze heffing bedraagt

nu per jaar circa twee maanden huuropbrengst en is zeer voelbaar. De heffing is ingesteld om een inkomstenoverschot bij de woningcorporaties af te romen (en dus de rijkskas te spekken). Je zou kunnen zeggen dat de huurder door de verhuurdersheffing indirect extra wordt belast met de woningbouwcorporatie als incassokantoor.' De heffing belemmert het investeringsvolume van HABEKO en staat versnelling van de verduurzaming in de weg. Geld lenen voor versnelling kan ook niet want de verbeteringen kunnen niet in de huren worden verrekend. De corporaties moeten een belangrijk deel van de woningen passend toewijzen, dat is toewijzen binnen een bepaalde zone van huurprijzen. Doorbelasting van extra investeringen in de huren van de woningen leidt tot hogere huren en dat maakt het moeilijk om de verplichte toewijzing te realiseren.

Het financiële plaatje

De financiële stromen in de woningcorporatie zijn afgesteld op de aanpak waarbij ingrijpende verduurzaming meeloopt met groot onderhoud. Dan blijven de kosten binnen de perken. Het gaat dan om grote ingrepen zoals dakisolatie, spouwisolatie, dubbelglas. Daarbij kunnen spouw- en vloerisolatie vrij makkelijk naar voren worden gehaald, bewoners hebben daar geen problemen mee. Vloerisolatie is ook geliefd en wordt vrijwel altijd toegestaan, maar daar heb je het wel mee gehad. De ervaring leert volgens Bogerd het volgende: 'Met name dakisolatie wordt vaak door de huurder geweigerd, omdat het de hele zolder overhoop haalt. Die isolatie moet dan bij een huurderswisseling worden gedaan en dat kost aanzienlijk meer. Dubbel glas plaatsen betekent vrijwel altijd dat nieuwe kozijnen moeten worden geplaatst. Hiervoor wordt dus wel een kleine huurverhoging gevraagd.'

Versnelling van de verduurzaming gaat meer geld kosten en dat is er niet. 'Alle reden dus om te onderzoeken of de huurdersheffing kan worden omgebouwd naar een investeringsreservering. Zo kan de verduurzaming van het woningbestand van de woningcorporatie worden versneld. Zo komt de heffing weer ten goede aan de huurder die de heffing ook betaalt,' legt Bogerd uit. Een aantal energie bezuinigende investeringen in woningen leiden wel tot minder energieverbruik maar dat kan, zoals eerder gemeld, niet in de huur worden verdisconteerd. Dat maakt het isoleren voor de corporaties extra duur. Een oplossing kan zijn om de huur ook te koppelen aan het energielabel (hogere huur bij beter energielabel). Zo'n aanpak kan helpen om meer middelen vrij te krijgen voor de verduurzaming. Er is nu ook een ongelijk speelveld tussen woningbouwcorporaties en eigenaars-bewoners, vindt Bogerd. 'De laatsten kunnen een subsidie ontvangen voor verduurzaming, dat krijgen de corporaties niet. Dat is in Zoeterwoude anders geregeld. Daar krijgen de corporaties van de Gemeente dezelfde subsidies als particulieren'.

Groeiende achterstand

Voor de totale woningvoorraad van Alphen aan den Rijn is er een forse achterstand bij het halen van de doelstelling in het energieakkoord. Die achterstand wordt volgens Bogerd niet veroorzaakt door de woningbouwcorporaties, die liggen goed op koers (volgens de bestaande afspraken) met de

verduurzaming. Zij hebben in de gemeente echter slechts ca 27% van de woningvoorraad in handen. De particuliere sector is in Alphen eigenaar van ca 73% van de woningen. Bogert is tamelijk somber over de investeringsbereidheid van de particuliere sector: 'De energieprijzen zijn gewoon nog te laag om de particuliere markt in beweging te krijgen.' Slechts 18% van woningeigenaren hebben een energielabel voor hun woning (bron: gemeente Alphen aan den Rijn).

De stimulering van verduurzaming van woningen in de particuliere sector is kennelijk onvoldoende. Ook belangrijke omstandigheden zoals de teruglevering van overschotten van geproduceerde elektriciteit met zonnepanelen e.d. zijn immers onzeker. Het aanbod van installateurs van isolatiesystemen, zonnepanelen e.d. is sterk versnipperd en de klant moet maar afwachten of het kwalitatief wel in orde komt. 'Verduurzamen is voor vele huiseigenaren een sprong in het diepe,' denkt Bogerd.

De rol van de gemeente

De gemeente zou zeker meer kunnen doen met de energiecoöperaties, vindt Bogerd. 'Groene Hart Energie en Energiek Alphen aan den Rijn zijn vrijwilligersinitiatieven, dat beperkt de mogelijkheden. De gemeente zou wat harder kunnen werken om ze te faciliteren en ook onderdeel van het beleid te maken. In plaats daarvan neemt de gemeente ze constant de maat, om te kijken of ze het wel trekken. Ik denk dat dit soort clubs van de gemeente een extra duwtje zouden moeten krijgen. Dan doen ze ervaring op die ook weer van belang is voor samenwerking met de woningcorporaties en bedrijven. Als je op kleine schaal begint kun je daarna groter uitrollen.'

De Herzieningswet van 2015 heeft de gemeente een meer centrale rol gegeven in de verduurzaming van het woningbestand. Gemeenten moeten nu jaarlijks een Woonvisie en –agenda opstellen (dat was eerder eens in de vier jaar). De gemeente komt met een woonagenda en stakeholders wordt gevraagd welke bijdrage zij kunnen leveren. In overleg met de gemeente worden dan de bijdragen van de woningcorporaties aan dat plan vastgesteld en prestatieafspraken gemaakt. 'Daar komt nog te weinig van terecht,' aldus Bogerd. 'In dat proces was 2015 het eerste jaar, toen is verwezen naar de doelstellingen voor 2014, voor 2016 is verwezen naar 2015. Goed, het was ook een nog wat onoverzichtelijke periode maar er is goede hoop dat voor 2017 een goed overleg tot stand komt en goede doelstellingen en prestatieafspraken worden neergezet. De taakstelling in de woonagenda is voor de gehele woningvoorraad van AadR een EPC van gemiddeld 1,25 (dat is gemiddeld energielabel B) in het jaar 2020. Dat wordt nog een hele klus. Het woningbestand van HABEKO komt al in de buurt met een waarde van 1.32. Echter, het particuliere woningbezit zit daar nog ver boven'.

Er ligt dus een grote taak voor de gemeente om de particuliere sector te activeren. Bogerd heeft wel een advies voor de gemeente: 'De gemeentes zouden de verduurzaming van het particuliere huizenbezit fors kunnen stimuleren door de woonkosten van slecht geïsoleerde huizen te verhogen. Dit kan door de hoogte van de onroerendgoedbelasting en overdrachtsbelasting voor een deel afhankelijk te maken van het energielabel van de woning. Dat zal de verduurzaming van particuliere

woningen stimuleren en maakt gelijk het aanvragen en verbeteren van het energielabel van de woning een financieel relevante activiteit voor de woningeigenaar. Het hebben van een energielabel is ook van belang om beter zicht te krijgen op de stand van verduurzaming van woningen van particulieren”.

De directeur denkt ook dat het voor de versnelling van de verduurzaming van het woningbestand nodig is dat heldere prioriteiten worden gesteld. Zowel voor de woonagenda als de prestatieafspraken. 'Het weinig concrete karakter van de woonagenda vind ik lastig. Er worden eigenlijk weinig prioriteiten gesteld. Maar het wordt gelukkig beter. Ik verwacht dat dit jaar voor het eerst we ook werkelijke concrete afspraken gaan maken. Die moeten worden gemaakt voor 1 december voor het jaar 2017. Niet alles kan (top)prioriteit hebben. Ook is een consistent lokaal, regionaal en nationaal energiebeleid essentieel.' Dat daar nu weinig sprake van is, blijkt uit het verliezen van de drie windmolens langs de N11 bij Hazerswoude Rijndijk. De provincie is tegen vervanging van de oude molens door zwaardere molens. Het Groene Hart moet groen blijven. Volgens de exploitanten zijn grotere molens nodig om kostendekkend te kunnen produceren. Het Rijk hanteert een verkeerd prijs- en subsidiebeleid, waardoor de marktprijs van duurzaam opgewekte elektriciteit te laag is voor de bestaande molens. De exploitatiesubsidie eindigt dit jaar voor de molens en ze worden dus verliesgevend. Verkoop van de molens aan het buitenland levert, dankzij het goede gesubsidieerd onderhoud, nog veel op. Dag molens!

Zonnepanelen

Bogerd: 'Een ander probleem is de landelijke subsidiëring van zonnepanelen. De voorwaarden voor levering van overschotten van opgewekte elektriciteit aan het net zijn onzeker, voor de langere termijn. De minister van Economische zaken heeft in 2015 aangekondigd dat daar in 2017 een nieuwe beslissing over genomen zal worden. Dat stimuleert de corporaties en particulieren niet om in deze panelen te investeren.' Zoals eerder opgemerkt, kunnen woningcorporaties niet zelf zomaar zonnepanelen op hun daken zetten. Het is zaak dat soort investeringen buiten de huur te houden. Bogerd denkt dan aan: “constructies waarbij dak- ruimte aan duurzaamheidsorganisaties wordt aangeboden (bijvoorbeeld GH energie en Energiek AadR). Die organisaties kunnen proberen voor een investering in zonnepanelen draagvlak te vinden bij de inwoners van de gemeente en zo de productie van duurzaam opgewekte energie stimuleren. Als die kunnen rekenen op een goede installatie en exploitatie en een rentesubsidie van de gemeente krijgen wordt een interessante investeringsdeal mogelijk voor particuliere investeerders. Deze investeerders kunnen huurders zijn maar ook derden”. Helaas zijn er volgens Bogerd: “binnen de gemeente nog weinig instellingen/organisaties die de expertise hebben om zoiets te realiseren”.

Waarom horen de burgers zo weinig over de voortgang van verduurzaming?

Wat de interviewers verrast is dat weinig over de verduurzaming van het woningbestand van de woningcorporaties en particulieren doorsijpelt naar de pers. Het is best een belangrijk onderwerp. Meer publiciteit daarover zou stimulerend kunnen werken, ook voor particuliere huiseigenaren om ook aan te pakken. Misschien zouden de corporaties een voorbeeldrol kunnen vervullen door meer

nadruk leggen op hun duurzaamheidsprestaties en ook te wijzen op de groeiende kloof tussen de corporaties en de particuliere sector. Bogerd merkt in dit verband op dat: "HABEKO eens per maand een pagina heeft afgehuurd in de Hazetkoerier om informatie te geven over het wel en wee bij HABEKO. Die pagina kan ook gebruikt worden om een fraai overzicht te geven van de stand van zaken. HABEKO wil daar best aan meewerken".

Bogerd merkt op dat vooral van belang is dat de ingezetenen huishoudens en bedrijven van AadR steeds meer worden betrokken bij verduurzamen van hun werk- en woongebied. "Dat is lastig en lukt niet erg, tenminste als je afgaat op het tempo van verduurzamen van particuliere woningen en bedrijven. Een mogelijkheid voor de Gemeente is om meer samenwerking te zoeken met de coöperaties Groene Hart Energie en Energiek AadR, ze te stimuleren om verder te professionaliseren en ze meer bij het beleid te betrekken. Het zijn in potentie waardevolle gemotiveerde partners die vooral gericht zijn op stimulering en ondersteuning van de particuliere sector. Zo'n gemeentelijke aanpak zou kunnen helpen om deze coöperaties voluit op gang te krijgen met doen waar ze voor zijn opgericht dat is het helpen en stimuleren van de ingezetenen van de gemeente Alphen aan den Rijn bij de verduurzaming".

Daarbij kan het volgens Bogerd: "wel eens heel effectief zijn als de gemeente AadR samen met coöperaties zoals "GH Energie" en "Energiek AadR" zich meer gaan richten op het ontzorgen van de huurders en woningeigenaren door aanbieding van een commercieel collectief aanbod van verduurzamingsmaatregelen. Dit zou kunnen via een plan van aanpak in samenwerking met lokale bedrijven en de energie coöperaties dat leidt tot een compleet werkplan inclusief een begroting, financieringsplan met garantstelling van gemeente en inspectie met keurkenmerk, regelen van het aanmelden van het nieuwe energielabel en klachtenloket voor uitvoeringskwaliteit (alle drie geregeld via de Energie coöperaties red.). Zo'n aanpak kan per straat of buurt gebeuren voor groepen van identieke woningen waardoor de kosten naar verhouding laag kunnen zijn (een aanpak waar Energiek Alphen al mee begonnen is red.). Op die manier wordt het isoleren/verduurzamen van een huis voor de eigenaar meer een feestje, i.p.v. een lastig probleem".

Ook zou de Gemeente, meer stimulerend kunnen optreden m.b.t. de oprichting van een energie coöperatie, stelt Bogerd: "Die coöperatie zoekt naar daken, terreinen etc. waar zonnepanelen en windmolens kunnen worden geplaatst en zoekt naar investeerders die willen meedoen aan het project. Daarmee kan je het potentieel aanboren van mensen die wel willen investeren in zonne- of windenergie maar geen ruimte ter beschikking hebben".

Eigenlijk zie en hoor je nu maar weinig wat er in een jaar gebeurt aan verduurzaming van het woningbestand vinden de interviewers. Hier komen de corporaties weer in zicht om een voortrekkersrol te gaan spelen. Voorlichting vanuit gemeente en corporaties kan stimulerend werken. Maak zichtbaar wat er in een jaar aan verduurzaming op gang is gebracht en wat is gerealiseerd. Bogerd denkt dat het zeker mogelijk en misschien ook wel stimulerend is voor de nogal achterblijvende particuliere sector. 'Een verdeling van woningen over energie-labels kan van

periode op periode worden gepresenteerd. Het maakt ook duidelijk dat het zonder de particuliere sector niet gaat lukken om de doelstellingen voor de verduurzaming van het woningbestand te halen. Het is dan wel van belang dat de labels eindelijk eens stabiel blijven en niet steeds weer wijzigen. Vergelijkbaarheid van periode op periode is belangrijk om voortgang te monitoren.'

Pilot energietransitie

Op 22 juni 2016 is bij Flora Boskoop de landelijke deal Regionale Energiestrategieën ondertekend direct gevolgd met ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst voor regionale uitvoering. De Regio Midden-Holland is in dit verband een pilot regio. Cruciaal in de aanpak is de samenwerking binnen de regio, tussen bewoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, maar ook tussen de decentrale overheden en het Rijk. Door de aanpak op regionale schaal te organiseren, kijken provincies, gemeenten en waterschappen gezamenlijk naar de energieopgave en het potentieel voor besparing en duurzame opwekking van energie in hun regio. Dit is voor Bogerd nog onbekend terrein. De OmgevingsDienst Midden-Holland (ODMH) is hierbij betrokken en meldt dat net is begonnen aan het opstarten. Er is nog weinig bekend over de aanpak. Ook de Nul op de Meter woning (energieneutraal) is een interessante optie, maar nog in ontwikkeling. Het project 'De Versnelling' is daarmee bezig. De ervaringen tot nu toe zijn nog niet robuust positief. De woningen lijken wat minder comfort te bieden. De problemen worden onderzocht. Ten slotte merkt Bogerd het volgende op over de labels en energiebesparing: 'De besparende maatregelen leiden niet voor de volle 100% tot bezuiniging. De bewoner past gedrag aan op de lagere energierekening en gaat thuis in de winter lichter gekleed.'

Wie moet er zijn op de duurzaamheidstop?

Voor Bogerd is vooral van belang om concrete doelen te kunnen bereiken. Daarvoor is het nodig om mensen met kennis en kunde te ontmoeten, die ervaring hebben met vernieuwende initiatieven. 'Geen algemene verhalen meer maar concrete projecten met knowhow hoe ze aan te pakken. Bijvoorbeeld hoe in te spelen op de transitie van gas naar andere warmte bronnen voor verwarming.' Gaat vloerverwarming hier de hoofdrol spelen? Bogerd: 'Voor nieuwbouw is dit nu al een belangrijke vraag aan het worden. De boeren lijken niet erg geïnteresseerd in het plaatsen van zonnepanelen op hun daken. Misschien is daar iets aan te doen, bijvoorbeeld het komen tot een gezamenlijke collectieve monitoring, stabiele metingen en overzichten van energielabels. Continuïteit in het beleid o.a. met betrekking tot subsidies is hard nodig. Het gemeentelijk beleid heeft nu enig droomkarakter, omdat de meetbaarheid van voortgang heel lastig is en langere termijn perspectieven m.b.t. financiering onduidelijk zijn.'

Verslag van het gesprek met de energie coöperatie Groene Hart Energie (coöp. GHE) in Alphen a.d. Rijn

Gespreksdatum: 4-10-2016

Gesprekspartner: Ad Faasse, secretaris van de coöp.

Interviewers en verslag: Bart Dekkers en Kees van den Bos

Voor Groene Hart Energie is het duidelijk: verduurzaming van de energie die we in de gemeente gebruiken is de enige weg. De gemeente zou echter meer mogen doen om dat te bewerkstelligen. Wij spraken secretaris Ad Faasse, secretaris van de coöperatie Groene Hart Energie.

Opbouw duurzame energiehuishouding

Ad Faasse formuleert de belangrijkste doelstelling van coöperatie Groene Hart Energie (GHE) als volgt: 'Het meewerken aan de opbouw van een duurzame energiehuishouding, waarbij productie en consumptie dicht bij elkaar liggen.' Hij legt dit uit aan de hand van een voorbeeld: 'Als een boerderij veel dakoppervlak heeft waarop zonnepanelen kunnen worden geplaatst, kan de opgewekte elektriciteit in de eigen omgeving worden afgezet bij huishoudens en bedrijven.'

Over het gemeentelijke duurzaamheidsprogramma Van A naar D is GHE niet tevreden. 'De doelstellingen zijn niet concreet genoeg en stimuleren niet om door te pakken. Een concrete doelstelling zou kunnen zijn dat in 2020 of 2030 alle energie, die ingezet huishoudens en bedrijven voor wonen en werken (exclusief transport) gebruiken, duurzaam is opgewekt. Dat is goed meetbaar en daar kan je met z'n allen aan gaan werken.' Dat laatste gebeurt nu te weinig, volgens Faasse: 'Er is nu geen vorm van samenWERKEN, alleen van samenSPRAAK.'

De projecten waar GHE zich mee bezighoudt worden van kop tot staart afgeregeld door de coöperatie. Nadat GHE onder andere basisschool Mozaïek van 100 zonnepanelen heeft voorzien, is de organisatie momenteel een aantal projecten aan het voorbereiden. Voorbeelden zijn de biologische melkveehouderij Ekodorp (met ruimte voor 1800 panelen), de voormalige afvalwaterzuiveringsinstallatie in Hazerswoude Dorp (waar 3600 panelen kunnen worden geplaatst) en Archeon, waar GHE een tweetal solartrekkers (panelen die meebewegen met de zon) probeert te realiseren.

Ad Faasse benadrukt dat hij op meer steun van de gemeente hoopt: 'De gemeente is een grote partij in de verduurzaming. De toekenning van het gebruik van een ruimte in het stadhuis voor een

voorlichtingsbijeenkomst voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's) is een bewijs van erkenning. Als de gemeente ons ziet als een partner heeft dat uitstraling. Dat hebben wij nodig. De gemeente is de belangrijkste aanjager van de hoog nodige verduurzaming. Dat moet de gemeente ook uitstralen door te ondersteunen waar mogelijk.' . De Gemeente moet het proces van verduurzaming ook eenvoudig inzichtelijk en meetbaar maken zodat je ingezeten huishoudens en bedrijven er echt bij kan betrekken. Dat zou kunnen door bijvoorbeeld te focussen op de verduurzaming van vier speerpunten: vastgoed, mobiliteit, biologisch voedsel en waterhuishouding. Dat zou ook de kern kunnen zijn van de voorgenomen klimaattop. Voor die speerpunten worden dan doelen en projecten geformuleerd en een monitoring opgezet (1). Ook het bedrijfsleven moet hierbij betrokken worden.

Het gasleidingnet heeft volgens Faasse geen toekomst meer. 'De CO2 uitstoot moet dan drastisch omlaag. Ook Warmtenetten zijn kwetsbaar. Je moet een structurele duurzame bron van warmteoverschot in de buurt hebben, om de grote investering van een warmtenet enigszins rendabel te krijgen. Er is grote kans dat een warmtenetproject mislukt omdat na verloop van tijd de warmtebron in andere richting ontwikkelt of wegvalt. Dan heb je een probleem.'

(1) Van de redactie. Er is al veel gaande op het vlak van monitoring maar er is nog weinig bekendheid. Interessant is om te beginnen met LEE (de Lokale Energie Etalage), een initiatief van VNG <https://www.lokaleenergieetalage.nl/>

(2) Ook de klimaatmonitor is een interessante bron:
<https://lokaalklimaatbeleid.mett.nl/home/default.aspx>

Interview met Woningbouwcorporatie
WonenCentraal
Datum interview: 12-09-2016
Gesprekspartners: Rob Donninger
(directeur, bestuurder) en Frank van

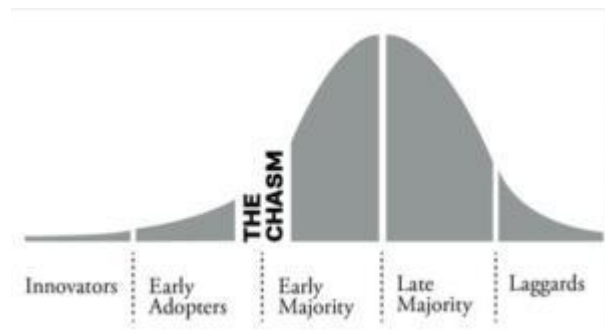
Nunen Senior adviseur op het gebied van strategie en sturing van het financieel management.
Interviewers: Kees van den Bos en Bart Dekkers.

Belangrijke doelen van de WBC zijn volgens Donninger het bereikbaar houden en in stand houden van de woningvoorraad. Daarnaast moet de voorraad ook qua energieverbruik verbeteren. 'De corporatie moet er zijn voor de samenleving,' aldus Donninger.

Verduurzamen, maar hoe?

WonenCentraal heeft een aantal uitgangspunten geformuleerd over duurzaamheid: het eerste is dat duurzaamheid méér is dan de energietransitie. Donninger: 'Het gaat ook over de keuze om een

gebouw misschien niet weg te halen, maar te verduurzamen. Het gaat over de stroom materialen die je op gang brengt bij renovatie en nieuwbouw. WonenCentraal wil een betaalbare organisatie zijn, met betaalbare woningen. We willen daarom geen koploper zijn bij verduurzaming maar een 'early adaptor'. Wij zijn daarom wij geen deelnemer aan de stroomversnelling, dat is te experimenteel en kost te veel energie.' Early adaptor is iemand die niet innoveert, maar één van de eerste is die de innovatie overneemt c.q. invoert. Dit wordt duidelijk in onderstaand schematie (1).

Van Nunen: 'Woningbouwcorporaties hebben beperkte middelen. De afspraken van Aedes (samenwerkingsorgaan van WBC's) met de overheid over het tempo van verduurzaming van de WBC-woningen (2) zijn in dat licht discriminerend. Waarom worden de huurders van woningcorporaties (zeker niet het rijkste deel van de bevolking) opgezadeld met eisen over duurzaamheid, terwijl de particuliere eigenaren (ca 70% van het woningbestand) vrijwel geen bindende verplichtingen worden opgelegd?'

Samen een verbeterslag maken

Een belangrijke vraag voor WonenCentraal blijft hoe zij de beste resultaten voor haar geld krijgt. Van Nunen legt uit dat het financieel management gericht is op de vraag hoe de corporatie het hoogste rendement krijgt op een investering. 'Daarbij is ook de energetische kwaliteit van de woning van belang. Het verbeteren van die kwaliteit proberen we slim aan te pakken. In het kader van het onderhoudsplan staat bijvoorbeeld een complex woningen op het programma waarbij we de muren isoleren. Dat leidt dan voor die woningen tot een beter energielabel, bijvoorbeeld C' (3). Donninger vult aan: 'Daarmee zijn we er echter nog niet. We proberen vervolgens de huurder ook te verleiden tot het meewerken aan de isolatie van de zolder. Dat is niet verplicht, maar veel mensen werken er aan mee. Voor ons zijn de kosten beperkt, en de woning springt dan door naar label B.' Voor relatief dure - maar wel invloedrijke- aanpassingen vraagt WonenCentraal soms een kleine vergoeding, in de vorm van een verhoging van de huur met bijvoorbeeld 5 euro. Een voorbeeld is de vervanging van dubbel glas door dubbel H-plus glas.

Cultuuromslag

Donninger concludeert: 'WonenCentraal heeft dus wel ambities, en een warm hart maar een koel hoofd. Zo is er ook nagedacht over welke diversiteit in de woningportefeuille nodig is om voldoende

doorstroming te kunnen bereiken. Daarnaast moeten we een woningvoorraad hebben die over 20 jaar nog courant is. Dat moeten duurzame woningen zijn. Als het gaat om verduurzaming hanteren we meerdere invalshoeken. WonenCentraal past hierbij namelijk een (aangepaste) 'Trias Energetica' (4) toe: het dichten van lekken, het opwekken van duurzame energie, én gedragsverandering.' Volgens de directeur is ieder van deze drie invalshoeken van groot belang. WonenCentraal probeert dan ook met de juiste mix een maximaal resultaat te bereiken. In dit verband merkt Donninger ook op: 'De overgang naar een duurzame samenleving brengt ook wel een soort cultuurschok met zich mee. Daar hoort ook een andere taal en/of gedrag bij. Ik ben wat dat betreft erg geïnspireerd gemaakt door de gemeente Eindhoven, waar duurzaam wordt gewerkt volgens 'The Natural Step'(5).

Doelstelling energieprestaties wordt niet gehaald

Donninger: "Bij de nieuwbouw houdt WonenCentraal zich zoveel mogelijk aan het bouwbesluit. Dat zou betekenen dat in 2020 voor het gemiddelde van alle woningen label B moet worden gehaald. WonenCentraal heeft echter besloten om voorrang te geven aan het vervangen van alle open gasinstallaties in de woningvoorraad. Dat is vanuit woonkwaliteit en veiligheid een grote stap voorwaarts". Het heeft weinig invloed op de EPC (energie prestatie coëfficiënt, indicator voor energiezuinigheid of gerelateerd energielabel van de woningen. Zo'n operatie kost ook geld en vermindert de ruimte voor versnelling van isolatie van woningen. De doelstelling van gemiddeld B zal dan ook niet helemaal gehaald worden (6).

Tempo moet omhoog over de volle breedte

Het tempo van verduurzaming moet over de volle breedte omhoog. Daarbij worden we wel door een paar dingen gehinderd constateren de gesprekspartners volgens Donninger:

- '1) Het krachtigste sturingsmechanisme in de markt- economie is het prijsmechanisme. Dat mechanisme wordt nog steeds niet ingezet om de transitie te sturen (dat zou ook tijdelijk kunnen helpen om het gat dat verlies aan aardgasbaten voor de centrale overheid te dichten).
- 2) Het distributienet van aardgas is aan renovatie toe. Echter het gebruik van aardgas wordt in de komende zeg 20? jaren afgebouwd . Er zijn nu gunstige financiële omstandigheden (rente van 1%) om grootschalig te investeren in een nieuw energienet. Daar zou het nu over moeten gaan. Dat geeft duidelijkheid aan organisaties die voor hun investeringsbeslissingen afhankelijk zijn van beslissingen omtrent het energienet. De aanpak hiervan door de overheid moet nog worden opgestart en dat maakt de toekomst op dit vlak onduidelijk.
- 3) Tenslotte, ook op lokaal niveau zou ook een prijsmechanisme kunnen worden ingezet ter stimulering van de verduurzaming van woningen via de Onroerende Zaak Belasting. De OZB kan voor een deel afhankelijk gemaakt worden van het energielabel van de woning. Dat stimuleert energie besparende maatregelen door de private woningeigenaren.
- 4) Ook de doelstelling om vanaf 2020 bijna energie-neutrale nieuwbouw te realiseren was voor de WBC's nauwelijks haalbaar. Het is nu al zo dat bij nieuwbouw, om de EPC norm te halen,

terugwinning van warmte nodig is. Nul-op-de-energiemeter kan alleen gehaald worden als ook duurzame opwekking van energie wordt meegenomen. In het recente verleden was het voor WBC's niet mogelijk om zelf in zonnepanelen te investeren. Het is niet makkelijk om met huurders (die komen en gaan) tot afspraken te komen waarbij zij investeren en ook de baten ontvangen". Gelukkig is er onlangs een wet aangenomen aangaande de energieprestatievergoeding voor verhuurders die hun woningen tot bijna nul-op-de-meter renoveren. Die mogen vanaf 1 september een energieprestatievergoeding van de huurders vragen (7). Daardoor kunnen WBC's ook zelf investeren in duurzame energieopwekking die meetelt voor nul-op-de-meter. De kosten voor de investering kunnen worden doorberekend aan de huurder in de vorm van een vergoeding voor levering van energie.

Samenwerken met energiecoach

'Het is wel duidelijk dat er zo langzamerhand meer beweging ontstaat in de samenleving en dus ook bij de huurders,' constateren Donninger en van Nunen. Voorts: 'De huurdersorganisatie Albanianae in AadR (8) heeft een adviesgroep duurzaamheid opgericht bestaande uit huurders. Er is ook een energiecoach in Alphen aan den Rijn die via de landelijke woonbond is opgeleid (9). Deze coach kan heel praktische adviezen geven over energiebesparing aan huurdersorganisaties en individuele huurders.' Dat sluit fraai aan op het herziene energieakkoord (2016) zegt Donninger. 'Bij de nieuwe jaarlijkse prestatieafspraken op gemeentelijk niveau over verduurzaming van het wonen zitten de WBC's EN de vertegenwoordigers van de huurders bij de Gemeente aan tafel. Dat is effectief. De drie partijen hebben allen een grote invloed op het bereiken van resultaten'(10).

De WBC kan de woningen verregaand energieneutraal maken (inclusief een stukje duurzame opwekking), de gemeente kan de gewenste duurzame energie opwekking stimuleren en subsidiëren en bijdragen aan de besluitvorming over energienetten etc. en de huurdersorganisaties kunnen inzetten op de gedragscomponent. Dan loopt alleen de particuliere woningbezitter nog vrij rond. Alle reden om die via het prijsmechanisme te prikkelen!

Midden Holland pilotregio regionale energiestrategie

Een uitkomst van het energieakkoord 2016 is dat de Regio Midden Holland een Pilotregio wordt in het kader van de opbouw van de regionale energiestrategie. De wethouder Tjeerd Hoekstra van AadR trekt dit project. Naar verluidt wil hij eind dit jaar tot een overeenkomst komen tussen overheden onderling en particuliere organisaties, waarin afspraken gemaakt worden over (milieu)doelstellingen op langere termijn en met de ambitie om meer tempo te maken. Meer is nog niet duidelijk.

Samenwerking met de gemeente

Hoe staat het met de samenwerking met de gemeente? Volgens Donninger: 'zijn er twee systeem problemen die wat vertroebelend werken.' Hij geeft twee illustrerende voorbeelden: 'We praten met

bepaalde wethouders en hun ambtenaren over de volkshuisvestingprestaties en dan komen daar plotseling andere ondergeschikte problemen dwars door heen over volkstuintjes, groene afvoer van afval e.d. Dat maakt het grillig. Misschien moet je dit ook maar accepteren als de werkelijkheid van alle dag. Een ander probleem is wat nu aan de hand is met ons nieuwbouwproject voor 11 energie neutrale woningen. Daar is de praktijk erg weerbarstig, er is bezwaar van omwonenden omtrent verkeer maar ook over mogelijke schittering van de zonnepanelen en dan hebben we toch een systeem waarbij de ambtenaren gaan berekenen wat de omvang van die schittering kan zijn.' Daarnaast is er nog een ander punt: 'Misschien wel geïnspireerd door alles wat mis was met de corporatie-sector neemt de gemeente steeds meer regiefunctie, ze willen alleen maar enthousiasmeren. Dat is niet voldoende. Als je iets wil realiseren moet je ook iets durven doen. Een goed voorbeeld is in Haarlemmermeer te vinden.' Daar gaan WonenCentraal met de energie coöperatie Energiek Alphen aan de Rijn en de Gemeente binnenkort op bezoek. In de Haarlemmermeer is een energie coöperatie opgericht ondersteund door de gemeente die zich richt op het exploiteren van zonnepanelen op daken van de WBC's. Van Nunen: 'Zo'n coöperatie biedt de benodigde continuïteit voor financieel management, participatie en exploitatie. Hierin kunnen huurders en bewonerseigenaren deelnemen.' Door Wonen Centraal wordt gekeken naar de mogelijkheid om al bestaande woningen te renoveren tot nul-op-de-meter. Hierbij is ook Energiek Alphen betrokken om te zien of er ook nog wat meer gedaan kan worden met de bewoners. De gemeente is erbij betrokken om te zien wat er op gebied van recycling kan gebeuren met de vrijkomende materialen, zoals buizen, pompen etc..

Tenslotte, ronden we het interview af met de vraag of we nog iets belangrijks gemist hadden. Daarop kwam een betoog dat kan worden samengevat met de uitspraak dat er vooral behoefte is aan professioneel, robuust en doortastend optreden en het elkaar als organisaties en burgers respecteren en stimuleren om samen verder te gaan!

- (1) <http://www.energieakkoordser.nl/>.
- (2) <http://www.aedes.nl/content/artikelen/bouwen-en-energie/energie-en-duurzaamheid/energieakkoord-helpt-ook-woningcorporaties-met-ene.xml>)
- (3) <https://www.energielabel.nl/>
- (4) [http://www.rvo.nl/sites/default/files/Infoblad Trias Energetica en energieneutraal bouwen-juni 2013.pdf](http://www.rvo.nl/sites/default/files/Infoblad_Trias_Energetica_en_energieneutraal_bouwen-juni_2013.pdf))
- (5) <http://www.eindhoven.nl/artikelen/Duurzaam-werken-volgens-The-Natural-Step.htm>
- (6) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Energieprestatieco%C3%ABffici%C3%ABnt>
- (7) <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/08/31/energieprestatievergoeding-voor-nul-op-de-meter-woning>
- (8) <http://www.albanianae.nl/>
- (9) <https://www.woonbond.nl/energie-besparen/energiecoach/zoek-energiecoach>
- (10) <http://www.energieakkoordser.nl/~media/files/energieakkoord/publiciteit/uitvoeringsagenda-2016.ashx>

Verslag van interview met energie coöperatie Energiek Alphen aan den Rijn

Gespreksdatum: 27-10-2016

Interviewers: Kees van den Bos en Bart Dekkers

Gesprekpartners: Ferd Schelleman, voorzitter en Paul Hofmans, secretaris

Wat doet de coöperatie Energiek Alphen?

‘Onze opdracht is het stimuleren van duurzaam wonen en overschakelen naar duurzame energie,’ aldus Ferd Schelleman en Paul Hofmans, voorzitter en secretaris van Energiek Alphen. ‘Energiek Alphen is opgericht door een aantal deskundige, energiebewuste en gemotiveerde burgers die vinden dat er harder aan de energietransitie moet worden gewerkt dan nu het geval is, zeker ook in Alphen aan den Rijn. Er was behoefte aan een energie-coöperatie met lage drempel, vooral ook gericht op particulieren. Wij stimuleren energiebewustzijn, duurzaam wonen en gebruik van duurzame energie onder deze groep. Daarnaast moet er ook veel meer worden gedaan aan energiebesparing, door particulieren, bedrijven en overheidsorganisaties.’

Is er nooit gedacht aan samengaan met de coöperatie Groene Hart Energie? ‘Daar is wel over gesproken, maar niet doorgezet. We zitten elkaar niet in de weg. Bovendien is er een verschil in benadering, wij richten ons vooral op energiebesparing.’

Expertise, samenwerking en financiering van coöperatie

Beide bestuurders komen uit de energiewereld, dus er is al veel expertise in huis bij de coöperatie. ‘Wij werken met veel partijen samen,’ vertelt Hofmans. Bijvoorbeeld met bedrijven als Rooftop energy (2) die vooral installaties leaset met gebruikmaking van SDE-subsidies (3) en voor de markt produceert (SDE is de Stimuleringsregeling Duurzame Energie van economische zaken). Ook lokale energie coöperaties kunnen er gebruik van maken. Een ander voorbeeld is de samenwerking met ‘Sun park investment’ (4), die zonne-energieprojecten in Hazerswoude ontwikkelt. Ook ontwikkelt Energiek Alphen nu een zogenaamd ‘postcoderoosproject’ bij Golfclub Zegersloot in Alphen aan den Rijn. Dat wordt een zelfstandige coöperatie waarin deelnemers kunnen participeren. Deelnemers aan de Postcoderoos krijgen een kwijtschelding van de energiebelasting over de door hun panelen geproduceerde elektriciteit gedurende de looptijd van 15 jaar. Daarna worden de panelen overgedragen aan de eigenaar van het dak die er nog een aantal jaren plezier van heeft. Het dak wordt gedurende de eerste 15 jaar gratis ter beschikking gesteld, dat maakt het redelijke rendement mogelijk.’

Volgens Ferd Schelleman leidt te veel energieopwekking via zonnepanelen tot een productieoverschot op de elektriciteitsmarkt. 'Dat leidt tot verkoop tegen afbraakprijzen. Duitsland levert in de zomer al regelmatig gratis elektriciteit om van overschotten af te komen. Er zit dus wel een grens aan wat zonder extra opslagfaciliteiten mogelijk is. In de toekomst is dus vooral opslagcapaciteit nodig. Er moeten ook ander opwekkingsmogelijkheden aan bod komen. Zo zullen de warmtepompen in de toekomst een grotere rol gaan spelen.'

Ook zijn we betrokken bij de onderhandelingen tussen het bedrijf Green Makeover (5), de gemeente en WonenCentraal over verduurzamen van woningen in Akkerwinde. Dat moet leiden tot een 'Green deal' (6) waar ook Energiek Alphen bij betrokken wordt.'

De financiering van Energiek Alphen blijkt lastig. 'De coöperatie keert inkomsten uit projecten volledig uit aan de deelnemers en heeft dus vrijwel geen eigen middelen,' leggen de bestuursleden uit. 'Daardoor loop je altijd tegen voorwerk aan, dat kost geld. In andere plaatsen is het vaak beter geregeld: daar ondersteunt de gemeente lokale energiecoöperaties financieel. Daar hoort een taakstelling bij, maar daar zijn wij niet bang voor.'

Taak en aanpak

Het verduurzamen van het private woningbestand is een grote klus. Er zijn ca 44 duizend woningen in Alphen aan den Rijn en daarvan is 30 duizend in handen van private eigenaren. Veel eigenaren weten niet hoe ze energiebesparing het beste kunnen aanpakken. Vaak horen ze tegenstrijdige informatie van leveranciers en gebeurt er vervolgens niets. 'Energiek Alphen duikt in dat gat en helpt met activeren en verduurzamen. Daarnaast werken we samen met andere organisaties bij projecten gericht op opwekken van duurzame energie.'

Toch wordt Energiek Alphen nauwelijks betrokken bij het beleid van de gemeente aangaande verduurzaming van wonen. 'De gemeente is m.b.t. het particulier woningbezit niet proactief (neemt geen initiatief) maar reactief (reageert op gebeurtenissen en vragen). Op verzoek werkt ze wel enigszins mee. Dat duidt er op dat er eigenlijk geen echte visie is hoe de verduurzaming van particuliere woningen aangepakt moet worden. Dan is er ook geen echte vraag naar transitie-activiteiten. Dat geldt eigenlijk ook voor het gebruik van daken van gebouwen in beheer van de gemeente. De gemeente heeft met SDE-subsidie op een paar daken zonnepanelen geplaatst. Op onze vraag om een of meer daken beschikbaar te krijgen voor Postcoderoos-projecten is nooit een reactie gekomen, ondanks regelmatig overleg. Daar hebben wij ook nog geen plan voor gezien. Energiek Alphen aan den Rijn bepaalt nu haar eigen doelstellingen en we bekijken dan of de gemeente daarin hulp kan verlenen en die hulp wordt gevraagd.' Over de gemeente zijn onze gesprekspartners teleurgesteld: 'Er is weinig interactie en dat is jammer. Dat het ook anders kan zien we in gemeenten als Leiden, Den Bilt, Breda en Haarlemmermeer.'

Energiek Alphen aan den Rijn bereikt particulieren vooral via bijeenkomsten. Zo is de coöperatie aanwezig geweest bij de meeting voor de regionale samenwerkingsovereenkomst omtrent verduurzaming met de OmgevingsDienst Midden-Holland (ODMH) in het Floragebouw Boskoop in

juni 2016. Ook waren ze aanwezig op 14 november bij een vervolg-overleg met stakeholders. Energiek AadR zit nu in de programmagroep voor de pilot regionale energietransitie voor de regio Midden-Holland.

‘De respons op dit soort bijeenkomsten zal wel wat gaan verminderen als de komende evaluatie van subsidieregelingen (2020) gaat leiden tot minder subsidie bij zonnepanelen,’ denkt Hofmans. ‘Maar Energiek Alphen richt zich in toenemende mate op wijkgerichte besparingsmaatregelen. Dat is efficiënt en daardoor kosten besparend. Er is al een project gerealiseerd in de Weidebloembuurt in AadR. Daarbij werkten we intensief samen met HOOM (7) en de gemeente. Coöperatie HOOM is een niet-commerciële landelijke coöperatie voor energiebesparing, van lokale energiecoöperaties voor lokale energiecoöperaties. HOOM voldoet aan de vraag van woningeigenaren om volledig ondersteund worden bij het verduurzamen van hun woning. Sinds de start werkt de energiebesparingservice intensief samen met lokale partners zoals Energiek Alphen om lokale energiebesparingsacties van de grond te tillen. HOOM richt zich met name op een wijkaanpak voor energiebesparing. Ze geven goede voorlichting en begeleiden het hele proces, inclusief het vinden van de juiste leveranciers. Ook zorgen ze voor een onafhankelijke eindcontrole. De leveranciers zijn zo mogelijk in de regio/plaats van het project gevestigd.’

Schelleman roemt de samenwerking bij het project: ‘Het eerste contact gaat via deur-aan-deur verspreiding van een flyer. Energiek Alphen helpt deze verspreiden. Daarna volgt een brief van de gemeente met een uitnodiging voor een informatiebijeenkomst. Energiek Alphen doet mee met de werving, de voorbereiding van de presentatie en het zoeken van min of meer bekende burger in de wijk die als aanspreekpunt/ambassadeur kan fungeren. Deze ambassadeur is ook bij de presentaties van HOOM aanwezig. HOOM zorgt voor aanbod van door hen geselecteerde bedrijven, de individuele intake gesprekken per bewoner/huis, bespreking van de subsidievoorwaarden (9) en dan een daaraan gerelateerd advies aangaande te nemen maatregelen. Verder regelt HOOM per cliënt ook het contracteren, het regelen van de subsidiering en de nacontrole door een onafhankelijke HOOM-deskundige. Deze aanpak geeft uitwerking aan de behoefte aan ontzorgen van de woningeigenaren.’

Op de vraag wat misschien nog beter kan in dit proces, denken de bestuursleden aan de doorwerking van de isolatiemaatregelen naar het energielabel van de woning. ‘Dat zou gelijk kunnen worden afgehandeld. Hier ligt misschien een interessant punt voor de gemeente. Een groot deel van het particuliere woningbezit beschikt immer niet over een actueel energielabel. Dat kan via zo’n collectief project aanzienlijk worden verbeterd. Aan de Lage Zijde loopt nu een energiebesparingsproject (10), dat gaat al iets soepeler dan bij het Weidebloembuurtproject. De gemeente heeft nu ervaring met de aanpak. Er is een junior projectleider aangesteld die helpt met dit soort projecten. Energiek Alphen kiest in samenwerking met HOOM wijken ouder dan 1980. Daar valt veel energiebesparingswinst te halen.’

HOOM zegt op de website te willen samenwerken met lokale bedrijven voor de verduurzaming van woningen. ‘Dat is nog niet naar tevredenheid gelukt’ zegt Paul Hofmans. ‘Bij het eerste project (Weidebloembuurt) zijn wel een aantal lokale bedrijven benaderd om in te schrijven bij HOOM maar

dat was nogal ad hoc. De bedrijven waren niet echt breed geïnformeerd over de aanpak. Dat moet nu wel beter worden aangepakt en dat vindt de gemeente ook.'

Tot slot

Wat Energiek Alphen aan den Rijn toch mist bij de gemeente is een inhoudelijke aanpak. 'Een proactieve rol, een echte wil om er iets van te maken, zien we bij de gemeente niet.' Ondertussen pakt de coöperatie problemen op met andere partijen: 'Met Wonen Centraal en andere betrokkenen is er contact over zonnepanelen op woningen in de Herenhof en op huurwoningen in het algemeen. Energiek werkt ook samen met Hier Opgewekt (11), een landelijke partij die de energie coöperaties adviseert. De energiekaart is ook een interessante organisatie waar we wel contact mee hebben (12).'

Noten

- (1) (<http://www.energiekalphenaandenrijn.nl/>)
- (2) <http://www.rooftopenergy.nl/home-os/>
- (3) <http://www.sde-zonnepanelen.nl/financiering/>
- (4) <http://sunparkinvestment.com/en> en <http://sunparkinvestment.com/informatie-postcoderups/>
- (5) <http://www.opendesignaanpak.nl/projecten>
- (6) https://www.alphenaandenrijn.nl/Inwoners/Afval_natuur_milieu/Natuur_milieu/Duurzaamheid/Duurzame_initiatieven/Green_Deals
- (7) <https://www.hoom.nl/>
- (8) Alliander presenteert zich als volgt: ' Wij zijn een netwerkbedrijf. Wij zorgen voor een betrouwbare, betaalbare en bereikbare energievoorziening in een groot deel van Nederland'. <https://www.alliander.com/nl/activiteiten/nieuwe-markten/hoom>
- (9) Om subsidie te krijgen moeten de maatregelen voldoen aan criteria voor omvang (oppervlak bijv.) en mate van isolatie (minimale isolatie waarden die moeten worden gehaald). HOOM weet precies welke maatregelen kunnen en moeten genomen worden om sub te krijgen en welk label kan worden gehaald.
- (10) <https://www.hoom.nl/campagne/lagezijde>
- (11) https://www.googleadservices.com/pagead/aclk?sa=L&ai=DChcSEwiq4JDHnabRAhUOZhsKHSIALYYABAA&ohost=www.google.nl&cid=CAESIeD2LoGTcVMnSfQCPsIrerKAAbd5zHvfgukEGjOryARO_Q&sig=AOD64_1aL-HjShhpHqWH71kbB8gkV1OkQ&q=&ved=0ahUKEwi6tYzHnabRAhXE2xoKHbPSBBYQ0QwIGA&adurl=
- (12) <http://energiekaart.net/>

Vragen Energie Coöperaties 2016

(iets uit de actualiteit) Merkt de Energie Coöp iets van de nieuwe overheidssubsidie (20% subsidie voor gekoppelde isolatie op twee onderdelen! Deze is te combineren met de stimuleringsmaatregelen van AadR. Wanneer en Waarom is de energie-coöp. opgericht.

- 1.1. Wat is de knowhow die de coöp. te bieden heeft
- 1.2. Wat zijn de belangrijkste doelstellingen van de Coöp. Energiek AadR
- 1.3. Wie zijn de belangrijkste klanten (wat is de doelgroep)
 - 1.3.1. Particuliere huiseigenaren en Verenigingen Van Eigenaren
 - 1.3.2. Woningbouwverenigingen?
 - 1.3.3. Bedrijven?
2. **Van A naar Duurzaam.**

Kan de coöp. zich vinden in de nota van de gemeente van A naar Duurzaam?

 - 2.1. Hoe is de coöp. bij de opstelling van de nota betrokken?
 - 2.2. Hoe is de coöp. bij de uitvoering van het voorgestelde beleid betrokken?
 - 2.2.1. Welke doelstellingen zijn m.b.t. de Coops afgesproken?
 - 2.2.2. Welke support wordt daarbij door de gemeente geleverd?
 - 2.2.3. Is er gestructureerd overleg met de gemeente over ontwikkeling en voortgang van gemeentelijk beleid en het beleid van de coöp.?
3. Welke concrete verduurzamingsacties heeft de coöp. tot nu toe ondernomen in het kader van de verduurzaming van AadR.
4. **Met welke andere organisaties werkt de Coöp. samen**
 - 4.1. Is er een landelijke vereniging van Coops ter ondersteuning en begeleiding?
 - 4.2. Zijn er contacten met universiteiten, hogescholen, spraakmakende voorlopers, experimenten (de stroomversnelling bijv.)
5. Zijn er interessante experimenten gaande waarbij de coöp. is betrokken?
6. **Het (herziene) energieakkoord, de woonagenda en de Energie Coöps.**

(<http://www.energieakkoordser.nl/>)

De Gemeente moet in het kader van de afspraken in het herziene energieakkoord jaarlijks een woonvisie met een Woonagenda opstellen. Deze visie omvat ook een hoofdstuk over verduurzaming van woningen. Dit zou moeten leiden tot prestatieafspraken met stakeholders over dit thema.

 - 6.1. Is de coöp. bij het overleg hierover betrokken.
 - 6.2. Ontvangt de coöp. een stimuleringsbijdrage of bijdragen in natura (zoals vergaderfaciliteiten) om de kosten van exploitatie te dekken?
 - 6.3. Is er een duidelijk kader opgesteld waarin doelstellingen zijn geformuleerd en monitoring van voortgang mogelijk wordt?
 - 6.4. Is het mogelijk om daarover te rapporteren in het JV van de coöp.
7. **De bewoners eigenaren vormen ca 70% van alle huishoudens in AadR. Dit is een belangrijke grote doelgroep die weinig lokale organisatie kent.** In herziene energie akkoord worden ook voor de bewoners-eigenaren doelstellingen geformuleerd aangaande verduurzaming van de woningen. Ligt hier een taak voor de Coops?
 - 7.1. Ziet de coöp. de bewoners-eigenaren als een belangrijke doelgroep (misschien de belangrijkste doelgroep?).
 - 7.2. In de nota wordt gesproken over de **noodzaak om de bewonerseigenaren te ontzorgen als het gaat om verduurzaming.**
 - 7.2.1. Welk beleid wordt op dit vlak ontwikkeld?
 - 7.2.2. Er is in de markt een nieuwe service ontstaan die deze ontzorging levert. Een voorbeeld is de organisatie HOOM <http://www.hoom.nl/>. Deze organisatie heeft een soort ontzorgingsmodel ontwikkeld. Is een dergelijke aanpak ook voor de regio AadR interessant en wat zou dan de rol van de Coöp. daarbij kunnen zijn.

De ontzorgingsformule:

 - 7.2.2.1. Alles geregeld van begin tot eind,;
 - 7.2.2.2. Persoonlijke begeleiding;
 - 7.2.2.3. Helder aanbod;

- 7.2.2.4. Gegarandeerde kwaliteit;
- 7.2.2.5. Onafhankelijk.

8. Bij de uitwerking van het energieakkoord is de regio Midden Holland is een pilotregio in het programma regionale energiestrategie. Afgelopen 22 juni (bij Flora Boskoop) is daartoe een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen vertegenwoordigers van maatschappelijke partijen (onder andere WBC's, bedrijvenplatforms, VNG/IPO, netbeheerders en energie coöperaties; zie ODMH: Regio Midden-Holland pilotregio in programma regionale energiestrategie).
 - 8.1. Is daar ook een plaats ingeruimd voor de energie-Coöps in AadR?
9. Is de Energie coöp. nog aangesloten bij een ander netwerk of collectief m.b.t. energiebesparing of de invoering van duurzame energie? Zo ja welke organisaties zijn dat en wat zijn daar de beoogde doelen?
10. Wat verwachten de coöperaties van de gemeente?
11. Is het interessant en /of zijn er mogelijkheden om samen te werken met de Alphense energiecoöperaties? Zo is de coöp. Energiek AadR begonnen met een wijk voor wijk aanpak met info verstrekking etc. over energiebesparing en de aanpak en financiering daarvan.
12. De transitie naar groene energie valt qua timing samen met de noodzakelijke vernieuwing van het gasleidingnet. Renovatie van het gasleidingnet is kostbaar en aardgas voor verwarming wordt uit gefaseerd. Dit maakt de vraag actueel voor grote agglomeraties of we (versneld) moeten overgaan op warmtenetten voor verwarming en wat de rol is van lokale energieopwekking. Die vragen moeten op tamelijk korte termijn worden beantwoord om de vergroening tijdig te realiseren. Is uw coöp. bij dit soort problemen betrokken?
13. Is de coöp. bereid om het plaatsen van zonnepanelen op de daken van huurhuizen te ondersteunen:
 - 13.1. welke faciliteiten wilt U bieden in dat kader?
 - 13.1.1. Support bij de aanleg,
 - 13.1.2. Support bij exploitatie
 - 13.2. het verhuizen van huurders met een investering in zonnepanelen kan een complicatie zijn voor de overdracht. Wat kan de coöp. daarin betekenen?
 - 13.3. kan een huurderscollectief (met rechtspersoon) met steun van de Energiecoöp. opgericht worden? Of is er een ander model te bedenken om dit knelpunt te verhelpen.
 - 13.4. Kan de energie coöp. een eenvoudig werkbaar model ontwikkelen voor het plaatsen van zonnepanelen op verhuurde eengezinswoningen? M. n. hoe de gemeente hierin zou kunnen participeren en hoe huurdersinvesteringen/schulden op leningen e.d. bij verhuizing verrekend kunnen worden zonder lastige administratieve handelingen voor de huurder?
14. Wat vindt de Energie Coöp. van een klimaatop in het najaar. Wat moet ter sprake komen en wie wil GHE wel/niet ontmoeten!
15. Wil de Coöp. meewerken aan het zichtbaar maken wat de Coöp. heeft gepresteerd op het vlak van verduurzaming. Dat helpt de bewustwording van de particuliere woningbezitter en helpt om zichtbaar te maken dat er echt iets gebeurt in AadR!
16. **Welke knelpunten** (van inhoudelijke, procedurele of onderhandelingstechnische aard) kunnen weggenomen worden bij het maken van prestatieafspraken met de gemeente?
17. Wat zou de gemeente meer of beter kunnen leveren om het beleidsplan van A naar Duurzaam goed op de inhoudelijke en tijdplan rails te krijgen.

Vragen Woningbouwcorporaties 2016

1. Voelt de WBC zich aangesproken door berichten in de pers over de financiële mogelijkheden van WBC's in het algemeen? Heeft uw WBC die mogelijkheden ook?
2. Welke maatregelen heeft de WBC tot nu toe ondernomen in het kader van energiebesparing? Idem: voor het gebruiken van duurzame energie?
3. Is de WBC aangesloten bij een netwerk of collectief m.b.t. energiebesparing of de invoering van duurzame energie?
4. Heeft de WBC plannen op dat terrein?
5. Heeft de WBC in het kader van prestatieafspraken met de gemeente daartoe eigen voorstellen? Welke zijn dat?
6. De directeur van Wonen Centraal is bereid om zonnepanelen op de daken van huurhuizen toe te staan:
 - a. welke faciliteiten bent u in dat kader (nog meer) toe te staan?
 - b. wil uw WBC hierin ook investeren (menskracht, kennis en geld)?

- c. kan/wil/zal uw WBC richting gemeente een voortrekkersrol spelen als het gaat om voorfinanciering van zonnepanelen door de gemeente?
- d. het verhuizen van huurders kan een complicatie zijn voor de overdracht, het verrekenen van of een rol voor de WBC m.b.t. zonnepanelen; wat kan de WBC daarin betekenen?
- e. kan een huurderscollectief (met rechtspersoon) met steun van de WBC opgericht worden?
- f. of is er een ander model te bedenken om dit knelpunt te verhelpen?
- 7. Heeft de WBC plannen op het gebied van ouderenhuisvesting? Welke?
- 8. Heeft de WBC andere woningbouwplannen?
- 9. Heeft de WBC andere dan bouwplannen bv. overname van woningen, herinrichting woongebied of renovaties?
- 10. Zijn daar maatregelen m.b.t. energiebesparing of duurzame energie bij betrokken?

Nog wat extra informatie

Wij stellen m.b.t. **de werkwijze** het volgende voor: Van een interview wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt ter informatie voorgelegd aan de geïnterviewde en waar nodig aangepast. Het finale verslag wordt t.z.t. op de website van GL Alphen aan den Rijn geplaatst. Ook andere politieke partijen kunnen de verslagen gebruiken met oorsprongverwijzing. Een samenvatting van de interviews wordt op het Blog van GL AadR geplaatst (<https://alphengroenensociaal.wordpress.com/>) Blogtekst en volledig interview worden ook aangeboden aan lokale kranten. Ter afsluiting van het project worden de verslagen in een digitaal boekje samengebracht en aangeboden aan het gemeentebestuur.

Wij hopen via **publicatie van bevindingen** vooral ook de grote en heel belangrijke groep huishoudens te bereiken. De informatie kan de inwoners stimuleren om aan te pakken en dat is van groot belang. Veel van de noodzakelijke aanpassingen zal door de huishoudens (en ook de ingezeten bedrijven en instellingen) moeten worden gerealiseerd (denk bijvoorbeeld aan verlichting, verwarming, transport, voeding). De huishoudens willen ook wel. Recent onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat 78% van de HH wil dat over 10 jaar alle huizen in NL volledig zijn geïsoleerd (zie onderstaande link). Echter, zelf isoleren gebeurt mondjesmaat: slechts 1 op de 9 Nederlanders zegt alle energiebesparende maatregelen te hebben genomen die mogelijk zijn.
<https://www.natuurenmilieu.nl/nieuwsberichten/onderzoek-nederland-isoleert-langzaam/>

Er is dus nog veel werk aan de winkel!

Informatie over de interviewers

Kees van den Bos: geb.20-05-1943

Econoom en werkzaam geweest bij CPB, CBS en als internationaal adviseur voor nationale statistische bureaus m.b.t. opbouw en kwaliteitsverbetering van het systeem van economische statistieken en nationale rekeningen. Inwoner van Hazerswoude Rijndijk en Lid van Groen Links.

Bart Dekkers: geb. 30-09-1943

Oud gemeenteraadslid van Alphen aan den Rijn en oud Lid van de Provinciale Staten van Zuid Holland. De laatste 20 jaar van zijn loopbaan gewerkt als Beleids- en Organisatie adviseur t.b.v. belangenorganisaties van ouderen, mensen met een handicap en chronisch zieken en docent bij de Stichting Sosa t.b.v. MBO en HBO opleidingen APPB en Maatschappelijk Werk. Inwoner van Alphen aan den Rijn en lid van Groen Links.